

Демьянчук Ю.В.

Коммунальное высшее учебное учреждение Киевского областного совета
«Белоцерковский гуманитарно-педагогический колледж»

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДИСЦИПЛИНАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ О ТРУДЕ

Аннотация

В данной статье раскрыто место процесса привлечения к дисциплинарной ответственности за правонарушения в сфере действия информационного права в правовой реальности. Он проанализирован как вид юридического процесса. Разработаны научные подходы к его совершенствованию.

Ключевые слова: дисциплинарная ответственность, информационное право, деликт, дисциплинарный проступок, санкции, принудительные меры.

Demyanchuk Y.V.

Communal Higher Educational Establishment of Kyiv Regional Council the Humanities
«Pedagogical College of Bila Tserkva»

CURRENT PROBLEMS IN THE DISCIPLINARY LIABILITY LAW OF UKRAINE ON WORK

Summary

The article describes a process of disciplinary proceedings for an offense within the scope of information law in legal reality. It is analyzed as a form of legal process. Scientific approaches to its improvement are developed.

Keywords: disciplinary responsibility, information law, tort, offense, sanctions, coercive measures.

УДК 347.73:332.1

ФІНАНСОВА САМОСТІЙНІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Козинець І.Г.

Чернігівський національний технологічний університет

У статті розглянуто сутність та правове забезпечення самостійності місцевих бюджетів. Проаналізовані проблеми фінансової самостійності місцевих бюджетів, що становлять загрозу їх фінансовій безпеці. Визначено шляхи та пропозиції щодо зміцнення фінансової спроможності місцевого самоврядування.

Ключові слова: самостійність бюджетів, фінансова самостійність місцевих бюджетів, джерела доходів місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти, фінансова децентралізація.

Постановка проблеми. Економічний та соціальний розвиток будь-якої країни значною мірою залежить від розвитку її територій. Це, в свою чергу, потребує відповідного фінансового забезпечення, що реалізується через формування місцевих бюджетів. Підвищення значення місцевих бюджетів у реалізації соціального й економічного регулювання є визначальним чинником подальшого розвитку країни. Актуальність проблеми формування доходів місцевих бюджетів і використання їхніх коштів зростає в умовах фінансово-економічної кризи. Забезпечення місцевого самоврядування стабільними та достатніми фінансовими ресурсами є запорукою становлення дієздатної та ефективної місцевої влади. Причому без фінансової самостійності місцевих бюджетів з її численними складовими і врахування податкового потенціалу кожної території, побудова й розвиток ефективної національної економіки неможливі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепції та проблемні питання державного і місцевих бюджетів, міжбюджетних відносин, забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів досліджували вітчизняні науковці та практики, зокрема О.Д. Василик, Л.К. Воронова, А.Є. Бурячен-

ко, М.П. Палій, В.І. Кравченко, М.П. Кучерявенко, І.О. Луніна, О.А. Музика-Стефанчук, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічник, І.Я. Чугунов, С.І. Юрій та ін.

Проте, і на сьогоднішній день існує багато невирішених проблем у сфері забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів, що потребує подальшого дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є висвітлення проблем фінансової самостійності місцевих бюджетів та шляхів їх вирішення як об'єктивної передумови успішного економічного і соціального розвитку України та зміцнення місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. В Україні самостійність бюджетів ґрунтується на нормах Конституції України та закріплена ст. 7 БКУ [1], згідно з якою Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Водночас з цим, більша частина фінансових ресурсів України акумулюється в Державному бюджеті. У зв'язку з тим, що практично всю законодавчу базу щодо формування доходів місцевих бюджетів формує держава, а також визначає обсяги доходів і розрахункові показники, обсяги трансфертів, її роль у формуванні доходів місцевих бюджетів зростає з кожним роком [2, с. 15].

Реальну самостійність місцевим бюджетам забезпечує лише їх фінансова незалежність. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року [3] відмічається, що самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законом загальнодержавними доходами, а також правом самостійно визначати напрямок використання коштів місцевих бюджетів відповідно до Закону.

Аналіз проблем місцевих бюджетів України, а також розгляд теорії та практики побудови бюджетних систем у країнах із ринковою економікою показує, що існуюча фінансова самостійність місцевих бюджетів має низку серйозних недоліків. На сьогодні в Україні проблеми, пов'язані з незалежним функціонуванням місцевих бюджетів як самостійних мають наступний вигляд:

По-перше, недостатність коштів для фінансування розвитку місцевого самоврядування. У бюджетній системі кожної країни місцеві органи влади повинні володіти достатнім обсягом фінансових ресурсів для своєчасного виконання покладених на них функцій та завдань. Формально відповідно до законодавства України вони наділені необхідною ресурсною базою, володіють низкою повноважень у частині розпорядження наявними коштами, земельними ділянками, іншими об'єктами комунальної власності. Фактично ж фінансові можливості територіальних громад є істотно обмеженими, не відповідають встановленим нормам забезпечення соціальних гарантій та зумовлюють значні касові розриви при виконанні місцевих бюджетів. При цьому найвагомішим джерелом фінансових ресурсів місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів. Фінансовий потенціал кожного окремого регіону країни формується саме завдяки раціональному управлінню обсягами власних та закріплених джерел до-ходів.

До основних джерел доходів місцевих бюджетів належать податкові надходження (загальнодержавні податки, які згідно із законодавством закріплені за місцевими бюджетами, місцеві податки та збори, а також відрахування від загальнодержавних податків), кошти, отримані від власних засобів муніципального утворення, які створюються за рахунок діяльності підприємств та організацій, що знаходяться у власності територіальних громад, та оплата за послуги, які надають органи місцевого самоврядування, а також місцеві позики. Співвідношення цих основних джерел у структурі місцевих фінансів визначає ступінь самостійності місцевих бюджетів.

Однак, протягом багатьох років в Україні існують проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів, серед них – брак коштів органів місцевої влади та нестабільність надходжень.

Постійна нестача фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходних джерел стали проблемою справді загальнодержавної ваги. Як наслідок, на місцях не вирішуються першочергові проблеми громадян, не забезпечується належне фінансування економічного й соціального розвитку відповідних територій, їх благоустрій, управління комунальним господарством освіти, охорони здоров'я, погіршується стан доріг тощо.

Негативними факторами, що впливають на динаміку надходжень до місцевих бюджетів є зниження темпів соціально-економічного розвитку країни, зростання безробіття, загострення інфляційних процесів, девальвація національної валюти, що спостерігалися останнім часом у державі. При

збереженні прискорених темпів зростання видатків на фінансування бюджетної сфери, що знаходяться на компетенції органів місцевої влади проблема нестабільності надходжень є дуже гострою.

По-друге, зростання частки міжбюджетних трансфертів у складі доходів місцевих бюджетів та високий ступінь централізації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни.

Через постійну нестачу ресурсів органи місцевої влади мають ще одну проблему – це висока частка міжбюджетних трансфертів у складі доходів місцевих бюджетів. Надходження місцевих бюджетів наполовину складаються з трансфертів із державного бюджету, через що органи місцевого самоврядування втрачають реальну здатність здійснювати управління соціально-економічним розвитком територій. Високий рівень дотаційності місцевих бюджетів і залежність територіальних громад від розподілу по вертикалі не дає можливості самостійно здійснювати бюджетний процес на місцевому рівні і посилює централізацію бюджетних ресурсів. Упродовж 2010 – 2013 рр. спостерігалася стійка тенденція до зростання питомої ваги міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів України: від 44,5% у 2010 р. 49,7 % у 2013 р. [4]. Постійне зростання офіційних трансфертів та загальнодержавних податків у доходах місцевих бюджетів не тільки роблять місцеву владу повністю залежною від дій та рішень центрального уряду, але й суперечить європейським та загальносвітовим тенденціям розвитку місцевого самоврядування. Також знижується ініціативність у мобілізації коштів та пошуку власних резервів наповнення місцевих бюджетів.

Висока частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів свідчить про посилення централізації бюджетних ресурсів.

Сьогодні вкрай важливими є питання децентралізації бюджетної системи України, адже фінансова децентралізація – одна з найважливіших умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади.

Першим багатостороннім правовим актом, який визначив принципи місцевої автономії, стала Європейська хартія про місцеве самоврядування. В акті сформульовано основні вимоги щодо формування та розвитку місцевих фінансів. Україна 1996 року приєдналась до Хартії і відповідно зобов'язалася впровадити ці стандарти на практиці. Але слід зазначити, що на сьогодні вони не реалізуються у повній мірі, порівняно з розвиненими країнами.

В ідеалі 90-95% всіх місцевих проблем мають вивіщуватися на рівні територіальної громади. Однак сьогодні нічого не може бути реалізовано вчасно та якісно з однієї причини: в нашій державі більша частина ресурсів держави акумулюється у Державному бюджеті.

За даними Державної казначейської служби України до місцевих бюджетів (з урахування міжбюджетних трансфертів) у 2013 році надійшло 153,2 млрд. грн. Без урахування міжбюджетних трансфертів надійшло 72, 6 млрд. грн. Обсяг міжбюджетних трансфертів склав 79,7 млрд. грн. Частка доходів місцевих бюджетів у структурі доходів Зведеного бюджету України є надзвичайно низькою, у 2013 р. вона склала 23,4 % [4]. Це свідчить про високу залежність ресурсів місцевої влади від державних коштів і про їх низьку автономію.

По-третє, незначна частка власних дохідних джерел у доходах місцевих бюджетів. Самостійність бюджетів можлива лише за наявності достатніх власних дохідних джерел. Як свідчить досвід еко-

номічно розвинених країн, частка власних доходів у бюджетах органів самоврядування повинна складати принаймні 40 %. В Україні ж спостерігається негативна тенденція до зменшення частки власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів (в останні роки цей показник не перевищує 5%), і як результат, збільшення кількості дотаційних бюджетів. Недостатність власних стабільних доходів значно обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток територій.

Відповідно до Податкового кодексу в Україні впроваджені наступні місцеві податки та збори [6]: – податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; – єдиний податок; – збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; – збір за місця для паркування транспортних засобів; – туристичний збір. Але їх частка у доходах місцевих бюджетів незначна, у 2013 році вона становила 3,5% [4].

Нині до 70 % надходжень до місцевих бюджетів забезпечує податок на доходи фізичних осіб, проте він є загальнодержавним. До того ж, як місцевий цей податок не відповідає принципу справедливості оподаткування та використання надходжень, оскільки місце сплати податку може не відповідати місцю проживання громадянина і відповідно надходження збільшуються на користь тих адміністративно-територіальних одиниць, де більший рівень зайнятості (в основному міста чи великі села), проте не завжди вищий рівень потреб [5]. Таким чином, потужніша економічна база формується у тих областях, де зосереджено більше платників податку на доходи фізичних осіб. Вагомим джерелом надходжень до місцевих бюджетів є плата за землю (її частка у доходах місцевих бюджетів у 2013 р. склала 18,7%). Проте зростання надходжень від неї стримується ставками орендної плати, розмір яких не відповідає ринковим умовам і давно не змінювався.

На нашу думку, для забезпечення збільшення доходів бюджету від податку з доходів фізичних осіб потрібно збільшити рівень заробітної плати, ліквідувати заборгованість із заробітної плати, зменшити або ліквідувати тінізацію доходів, що потребує дій від центральних органів виконавчої влади. Щодо доходів від земельного податку, то їх збільшення залежить від діяльності органів місцевої влади з переоцінювання (індексації) грошової

вартості земель. Індиксацію грошової оцінки земель потрібно здійснювати регулярно. Недостатність наповнення місцевих бюджетів земельним податком зумовлений заниженою грошовою оцінкою вартості земель. Адже саме податок на доходи фізичних осіб та плата за землю є найбільш реалістичними джерелами збільшення доходної бази місцевих бюджетів в Україні.

Розширенню бази оподаткування на місцевому рівні має сприяти податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, стягнення якого передбачено з 2013 року. Даний податок повинен стати важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Стягнення податку на нерухомість відповідає принципу широкого розподілу податкового тягаря, оскільки дозволяє залучити максимальну кількість жителів і підприємств адміністративно-територіальних одиниць, які у більшості своїй є власниками, або орендарями певної нерухомості.

Висновки і пропозиції. Отже, в Україні основними джерелами наповнення доходної бази місцевих бюджетів є закріплені доходи та офіційні трансферти, тому місцевим органам влади необхідно впливати на розвиток бази надходжень закріплених доходів і збільшення частки власних доходів. Зокрема, забезпечувати: підтримку підприємств, що створюють нові робочі місця й збільшують фонд оплати праці; збільшення можливості впливу органів місцевого самоврядування на наповнюваність місцевих бюджетів; застосування режиму жорсткої економії бюджетних коштів; сприяння розвитку малого й середнього бізнесу; збільшення доходів від місцевого господарства, забезпечення прибутковості комунальних підприємств.

Таким чином, недостатність коштів для фінансування розвитку місцевого самоврядування; зростання частки міжбюджетних трансфертів у складі доходів місцевих бюджетів та високий ступінь централізації фінансових ресурсів у державному бюджеті; залежність системи формування та виконання місцевих бюджетів від рішень органів влади потребують внесення змін до нормативно-правової бази, яка регулює ці питання. Перераховані проблеми спричиняють необхідність пошуку способів збільшення доходної бази місцевих бюджетів, її оптимізації, удосконалення системи формування міжбюджетних трансфертів.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України // ВВР України. – 2010. – № 50-51. – Ст.572.
2. Буряченко А. С., Палій М. П. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів / А. С. Буряченко, М. П. Палій // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С.13-18.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»: від 21 травня 1997 р. // ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
4. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2013 року / Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ – II) впровадження», USAID. – К., 2013. – 75с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitor%20Quat%202013/KV_II_2013_Monitoring_ukr.pdf
5. Булій Н.О. Проблеми забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів України. [Електронний ресурс] / Н.О. Булій. – Режим доступу: // http://www.rusnauka.com/1_NIO_2013/Economics/13_124951.doc.htm
6. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Козинец И.Г.

Черниговский национальный технологический университет

ФИНАНСОВАЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТЬ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ: ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены сущность и правовое обеспечение самостоятельности местных бюджетов. Проанализированы проблемы финансовой самостоятельности местных бюджетов, которые представляют угрозу их финансовой безопасности. Определены пути и предложения по укреплению финансовой самостоятельности местного самоуправления.

Ключевые слова: самостоятельность бюджетов, финансовая самостоятельность местных бюджетов, источники доходов местных бюджетов, меж-бюджетные трансферты, финансовая децентрализация.

Kozynets I.G.

Chernihiv National Technological University

THE FINANCIAL AUTONOMY OF LOCAL BUDGETS: PROBLEMS OF PROVISION

Summary

The article examines the nature and legal security of local budgets autonomy. The problems of the financial autonomy of local budgets that threaten their financial security are analyzed. The ways and suggestions to strengthen the financial capacity of local governments are determined.

Keywords: autonomy of budgets, financial autonomy of local budgets, sources of profit of local budgets, inter-budgetary transfers, fiscal decentralization.

УДК 347.961.4

ФОРМА І СПОСОБИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ НОТАРІУСОМ

Паламарчук Н.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Розглядається проблематика доктринальних підходів до визначення поняття «форма захисту цивільних прав», на основі чого надається дефініція нотаріальної форми захисту цивільних прав. У статті також визначаються характерні риси відповідної форми захисту, її місце серед інших форм захисту цивільних прав. Досліджується і поняття «спосіб захисту цивільних прав», визначаються нотаріальні способи захисту цивільних прав.

Ключові слова: форма захисту цивільних прав, нотаріус, нотаріальна форма захисту цивільних прав, спосіб захисту цивільних прав, нотаріальні способи захисту цивільних прав.

Постановка проблеми. Захист цивільних прав здійснюється у встановленому законом порядку, тобто за допомогою застосування належних форм, способів і засобів захисту [1, с. 202]. Як відзначає, Д. М. Чечот захист суб'єктивних прав у тій чи іншій формі є об'єктивною необхідністю, оскільки видаючи норми права і цим надаючи можливість виникнення на їх основі суб'єктивних прав та інтересів, держава зобов'язана передбачити і відповідні форми їх захисту [2, с. 53].

Одним із можливих варіантів захисту цивільних прав є захист останніх нотаріусом (ст. 18 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [3]). У контексті з'ясування правової природи захисту цивільних прав нотаріусом важливим є розуміння: 1) до якої форми захисту належить захист цивільних прав нотаріусом; 2) чи є нотаріальний захист самостійною формою; 3) яким чином (за допомогою яких способів) нотаріус може здійснювати захист цивільних прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що відповідь на зазначені питання намагались надати різні вчені: І. О. Алферов, А. І. Базилевич, Л. В. Баранова, І. Г. Бережна, В. В. Болгова, О. Грошева, Л. В. Єфіменко, Ю. В. Желіховська, В. М. Марченко, Н. В. Саутенко, Ю. Д. Притика,

А. А. Шахбазян та ін., але до єдиної точки зору вони так і не прийшли. Більш того, як правило, дані питання досліджуються фрагментарно, а не комплексно. Це і обумовило обрання теми для дослідження.

Водночас результати даного дослідження мають і практичне значення. Визначившись із особливостями нотаріальної форми захисту цивільних прав, а також способами, за допомогою яких нотаріус здійснює відповідний захист, можна буде у повній мірі використати потенціал такої форми захисту на практиці.

Виділення не виділених раніше частин загальної проблеми. Як вже зазначалось, питання нотаріальної форми захисту цивільних прав, а також способів захисту цивільних прав нотаріусом, як правило, досліджуються фрагментарно, а не комплексно. Тому у даній статті хотілося б комплексно визначитись із даними питаннями.

Метою даної статті є визначення поняття «нотаріальна форма захисту цивільних прав», характерні риси і місце відповідної форми захисту серед інших форм, з'ясування способів захисту цивільних прав нотаріусом.

Метод основною матеріалу. Щоб визначитись із рисами і місцем нотаріальної форми захисту цивільних прав, насамперед необхідно визначитись із